

■ Μάχες και Ναυμαχίες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως

Ἐπίθεση τοῦ Ἰμπραήμ ἐναντίον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου¹

† 19-24ῆ Ἰουνίου 1827

Ἀπό τῆς σημαντικότερης μάχης τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως

Ο Ἰμπραήμ, ἐνῶ μέχρι τὸ 1827 ἐπεδείκνυε μιὰ ἐξαιρετικὴ σκληρότητα πρὸς τοὺς ἐπαναστατημένους, πρᾶγμα ποὺ σφυρηλατοῦσε τὴν ὑπομονή τους καὶ τὸ ἀγωνιστικὸ τους φρόνημα, ἀπὸ τότε καὶ στὸ ἐξῆς ἄλλαξε τακτικὴ, μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς κάνει νὰ ὑποχωρῆσουν οἰκιοθελῶς. Ἐγινε πιὸ ἥπιος καὶ διαλλακτικὸς, μὲ ἀποτέλεσμα πολλοὶ Ἕλληνες νὰ ὑποταθοῦν. Ὁ λαὸς εἶχε κουρασθῆ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα καὶ ὀλόκληρα χωριά εἶχαν δηλώσει μετάνοια στὸν ἀδίστακτο ἐπιδρομέα, γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν ὀλοσχερῆ καταστροφή. Ὁ Ἰμπραήμ ἔδινε «προσκυνοχάρτια» σὲ ὅλους, ὅσοι δήλωναν ὑποταγή.

Ἰμπραήμ Πασᾶς
(1789-1848).

Γιὰ τὴν ἐξάπλωση τοῦ φαινομένου συνέβαλε σημαντικὰ ὁ Δημήτριος Νενέκος², ἓνας ἱκανὸς ὀπλαρχηγὸς ἀπὸ τὴν Ἀχαΐα, ποὺ γιὰ λόγους ἀντιζηλίας ἐνέδωσε στὶς δελεαστικὲς προτάσεις τοῦ Δελή-Ἀχμέτ τῆς Πάτρας. Ὁ Νενέκος, μὲ τὶς ἐκδουλεύσεις του στὸ στρατόπεδο τῶν Αἰγυπτίων, κέρδισε τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἰμπραήμ, ἀπέκτησε ἀξιώματα καὶ ὑλικά ὀφέλη καὶ ἔφτασε νὰ ἡγεῖται ἑνὸς ξεχωριστοῦ στρατιωτικοῦ σώματος, τῶν *τουρκοπροσκυνημένων* Ἑλλήνων.

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ τοῦ μαζικοῦ προσκυνήματος, ποὺ ἀπειλοῦσε νὰ καθορίσει τὴν πορεία τοῦ Ἀγῶνα, κατάφερε νὰ ἀνα-

στείλη μὲ ἀποφασιστικότητα ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ἔχοντας τὸ σύνθημα «φωτιά καὶ τσεκούρι στοὺς προσκυνημένους»...

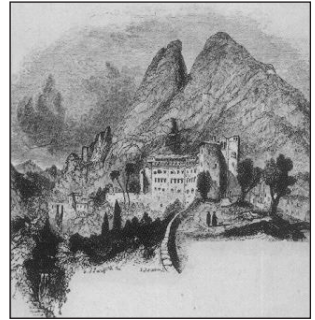
* * *

Ὡστόσο, παρὰ τὴν νικητήρια ἐκστρατεία τοῦ Ἱμπραήμ στο Ἰεροσόλυμο, ὁ στρατός του εἶχε πολλές ἀπώλειες, καὶ αὐτὸς ποὺ ἀπέμεινε ἄρχισε πλέον νὰ ἐμφανίζει φανερά σημεῖα κόπωσης. **Ἐξ ἄλλου,** ὁ ἀνταρτοπόλεμος ἢ «πόλεμος τῶν σπηλαίων» (Θ. Ρηγόπουλος), μοναδικὸς τρόπος ἀντίστασης γιὰ τοὺς ἐπαναστάτες τῆς Πελοποννήσου, καὶ οἱ κακουχίες τῶν εἴκοσι μηνῶν ἀπὸ τὴν ἀφιξή τους στὴν Πελοπόννησο εἶχαν ἐξαντλήσει τοὺς ἄνδρες τοῦ Ἱμπραήμ.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴν ἠπειρωτικὴ Πελοπόννησο τρεῖς ἦταν κυρίως οἱ πυρῆνες ἀντιστάσεως τῶν ἐπαναστατημένων: ἡ Μάνη, τὸ Παλαμῆδι καὶ τὸ Μέγα Σπήλαιο.

Τὴν φορὰ αὐτὴ ὁ Ἱμπραήμ εἶχε ἔρθει ἀποφασισμένος νὰ βλάψει τὴν Μονή...

Τὸ Μέγα Σπήλαιο ἐκείνη τὴν ἐποχὴ εἶχε γίνεи πραγματικὸ καταφύγιο τοῦ λαοῦ. **Πολλοὶ** πρόκριτοι εἶχαν καταλύσει στὸ Μοναστήρι μαζί μὲ τὶς οικογένειές τους.... **Τὸ** γεγονὸς ὅτι τὸ Μοναστήρι λειτουργοῦσε ὡς καταφύγιο τὰ δύσκολα χρόνια τοῦ Ἀγῶνα, ὀφειλόταν κυρίως στὴν φυσικὴ ὀχύρωση ποὺ τοῦ παρέχει ἡ ὄρεινὴ πελοποννησιακὴ γῆ. **Ἀπὸ** πάντα τὸ Μοναστήρι αὐτὸ θεωροῦνταν ἀπόρθητο. **Ἄλλος** λόγος ἦταν ἡ ἀκμαία οἰκονομικὴ κατάστασή του. **Πράγματι,** πέρα ἀπὸ

τὸν σωματικὸ μὀχθο ποὺ συνεπαγόταν ἡ φροντίδα τῶν ἀνθρώπων, οἱ Μοναχοὶ ἔπρεπε νὰ διαθέτουν μεγάλους οἰκονομικοὺς πόρους καὶ μόνο γιὰ τὴν διατροφή τῶν φιλοξενουμένων. **Εἶναι** ἀλήθεια πὼς οἱ Πατέρες ἀγόγγυστα παρεῖχαν τὶς πολὺτιμες ὑπηρεσίες τους στὸ λαὸ ποὺ κατέφευγε στὸ Μοναστήρι. **Τέλος,** δὲν πρέπει νὰ παραθεωρηθῆ ἡ σημαντικὴ ψυχολογικὴ στήριξη ποὺ ἀντλοῦσε ὁ λαὸς ἀπὸ τὴν παρουσία τῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνας

τῆς Θεοτόκου. Ὁ λαὸς ἀκουμποῦσε τὶς ἐλπίδες καὶ τοὺς φόβους τοῦ ὑπὸ τὴν σκέπη τῆς Παναγίας, ὡς «Ἵπερμάχου Στρατηγοῦ» καὶ ἀκατανίκητης Ἐγγυήτριας τῆς ἀσφάλειάς του.

* * *

Ἄφ' ὅτου ὁ Ἱμπραήμ εἶχε στρατοπεδεύσει στὴν θέση Σάλμενα βολιδосκοπώντας τὸ Μοναστήρι, οἱ Μοναχοὶ ἐζητήσαν βοήθεια ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνη. Πράγματι, ὁ Γενικὸς Ἀρχηγὸς ἔστειλε στὸ Μοναστήρι στρατιωτικὴ δύναμη μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Φωτάκο, Ν. Καραχάλιο, Κ. Μέλλιο καὶ Θεοδόσιο Παπαγιαννακόπουλο, καθὼς καὶ ἓνα τμῆμα τῆς σωματοφυλακῆς του.

Ἐξάλλου, σὲ ἐπιστολῇ τοῦ πρὸς τοὺς Μοναχοὺς τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, ὁ Γέρος τοῦ Μοριᾶ γράφει:

«Πρὸς τὸν Πανοσιώτατον ἅγιον καθηγούμενον καὶ λοιποὺς πατέρας τοῦ Μ. Σπηλαίου.

Ἔλαβον τὸ ἀπὸ χθὲς γεγραμμένον σας καὶ εἶδον τὰ ἐν αὐτῶ καὶ τὸ κίνημα τοῦ ἐχθροῦ. **Ἐγὼ** Σεβαστοὶ Πατέρες δὲν ἐφρόντισα οὐδὲ φροντίζω δι' ἄλλο τί, ἀλλὰ ἡ καθημερινὴ φροντίς μου εἶναι τὸ νὰ παρακινῶ τὰ στρατεύματα νὰ τρέξωσι πρὸς τοῦτο τὸ μέρος, καὶ καθ' ἃς καθ' ἡμέραν λαμβάνω πληροφορίας συνέρχονται γλήγωρα πανταχόθεν (...) **Ἄλλ'** ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σπεύδω νὰ σᾶς ἀναγγεῖλω εὐχαρίστως εἶναι ὅτι οἱ στρατηγ. Κολιόπουλος καὶ Γενναῖος μὲ γράφουν ἀπὸ τῆς Κυρᾶς τὸ Γεφύρι, ὅτι χθες τὸ ἑσπέρας ἀπέρνουν εἰς Λιβάρτζι καὶ Σοπωτὸν μὲ ἐπέκεινα τῶν 3 χιλιάδων Καρυτινῶν, καὶ ἐσκόπουν συσσωματωθέντες μὲ τὸν Συσίην καὶ Παπασταθόπουλον, τοὺς ὁποίους ἐπερίμενον ἐκεῖ καὶ μὲ ὅλα τὰ ἄρματα τοῦ Λιβαρτζίου, τὰ ὁποῖα εἶναι διωρισμένοι νὰ ἐκκινήσουν διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου, νὰ προχωρήσουν εἰς ὅποιον μέρος τοῦ ἐχθροῦ ἤθελε τοὺς ὀδηγήσωσι. **Μὲ** εἰδοποιοῦν προσέτι, ὅτι ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέρη ἐμψυχωθέντα ἔλαβον ἐκ νέου τὰ ἄρματα, ὅθεν δὲν μένει ἀμφιβολία, ὅτι ὁ ἐχθρὸς θὰ δώσῃ πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἐν μέγα μέρος τῆς προσοχῆς του, καὶ ὅτι ἂν ἔχη σκοπὸν νὰ πολεμήσῃ τὸ Σπήλαιον θέλει τὸν μεταβάλλει ἄφευκτα (...) **Ἐξωτερικὰς** εἰδήσεις ἔχομεν καλὰς, τὰς ὁποίας ἀπὸ τὸν στρατ. Νικολάκη Πετιμεζᾶν καὶ ὑπασπιστὴν μου Φώτιον πληροφορεῖσθε γεν-

ναιότατοι Πατέρες και μὴν ὀλιγοκαρδίσετε, τὰ πράγματά μας θὰ λάβουν τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω μορφήν γλήγορα, μένω.

15 Ἰουνίου 1827 ἀπὸ τὸν Κάμπον Φενεοῦ

ὁ Γενικὸς Ἀρχηγὸς

Θ. Κολοκοτρώνης».

Πολὴ κατατοπιστικὴ εἶναι καὶ μιὰ ἐπιστολὴ τῶν Μεγαλοσπηλαιωτῶν, στὴν ὁποία οἱ Μοναχοὶ δηλώνουν τὴν ἐμπιστοσύνη τους στὴν στρατιωτικὴ δύναμη ποὺ ἀνέλαβε τὴν υπεράσπιση τοῦ Μοναστηριοῦ, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Νικόλαο Πετμεζᾶ:

«**Π**ιστοποιοῦμεν ἅπαντας τοὺς Πατριώτας οἱ ὑποσημειούμενοι, ὅτι ἀφ' ἧς ὥρας ἐδιωρίσθη παρὰ τοῦ Γεν. ἀρχηγοῦ τῆς Πελοποννήσου Κ. Θεοδώρου Κολοκοτρώνου Φρούραρχος τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, ὁ γενναιότατος Στρατηγὸς Κύριος Νικόλαος Πετμεζᾶς, δὲν ἔλειψε νὰ ἐκτελέσῃ ὅλα του τὰ χρεῖα, πρὸς διάσωσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου καταγωγίου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ καταφυγουσῶν φαμηλιῶν μὲ ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην εὐταξίαν, μὲ τοὺς ὑπαλλήλους του καὶ μάλιστα καθ' ὃν καιρὸν εἰσέβαλεν ὁ ἐχθρὸς ἐν ταύτῃ τῇ ἐπαρχίᾳ καὶ ἐφώρμησεν κατὰ τοῦ Μοναστηριοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν ὄλω τῷ διαστήματι τῆς αὐτοῦ φρουραρχίας, ἐφάνη προστάτης παντοιοτρόπως μεθ' ὅλης τῆς αὐτοῦ οἰκογενείας, καὶ τούτου χάριν ἐπευχόμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς Κύριον ὅπως καὶ τοῦ λοιποῦ ἐνισχύσει αὐτὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Πατρίδος.

Ὁ Καθηγούμενος καὶ οἱ σὺν ἐμοί».

Νικόλαος Πετμεζᾶς
(1790-1865).

Μὲ τὴν τρομοκρατία τῶν συγχωροχαρτιῶν, οἱ ἀνυπότακτοι Ἕλληνες εἶχαν καταφύγει στὸ Μέγα Σπήλαιο. **Η** πτώση τοῦ Μοναστηριοῦ, κατὰ τὴν δραματικὴ φράση τοῦ Νικολάου Πετμεζᾶ πρὸς τὸν Κολοκοτρώνη, θὰ σήμαινε καὶ τὴν ἀπώλεια ὅλης τῆς ἐπαρχίας. **Τ**ὴν ἐκκλήση τοῦ Πετμεζᾶ διασώζει ὁ Κολοκοτρώνης:

«**Τ**ρέξε νὰ πᾶμε εἰς τὸ Μέγα Σπήλαιο, γιατί τότε παραδίδεται τὸ Σπήλαιον καὶ χάνεται ὅλη ἡ ἐπαρχία».

Ὁ Ἀρχηγὸς τότε ἀποφάσισε νὰ στείλῃ τὸν Πετμεζᾶ στὸ Μοναστήρι μὲ τὸν Φωτάκο, ἐνῶ ὁ ἴδιος πῆγε στὴν Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου, «στοῦ Φονιά». **Α**πὸ τὴν Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου

στέλνει τὴν ἀκόλουθη ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ν. Πετμεζᾶ:

«Πρὸς τὸν Στρ. Ν. Πετιμεζᾶν.

Ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς συγκεντρωθεὶς ἤδη εἰς τὴν Μητρόπολιν τῶν Καλαβρῦτων ἐπαπειλεῖ ἐξαιρέτως τὸ Μέγα Σπήλαιον, σὲ διατάττω ὡς ἐφεξῆς:

Α΄. **Ν**ὰ λάβης ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν σου ἐξακόσιους στρατιώτας καλοὺς πραγματικούς, τῶν ὁποίων θέλεις εἶσαι ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ θέλεις καταλάβεις καὶ ὀχυρώσεις μὲ αὐτοὺς ὅλας τὰς περιτὸ Σπήλαιον ἀναγκαίας θέσεις, διὰ ν' ἀντιπαραταχθῆς, χρείας τυχούσης, εἰς κάθε ἐχθρικὸν κίνημα.

Β΄. **Θ**έλεις ἔχει κατὰ τοῦτο, τὴν δυνατὴν σύμπραξιν τῶν Πατέρων τοῦ ἱεροῦ Μοναστηριοῦ καθὼς εἰδοποιοῦνται τοῦτο...

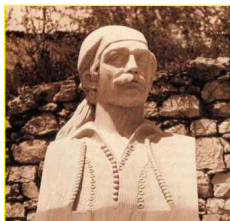
ΣΤ΄. **Θ**έλει μὲ εἰδοποιήσεις τὴν κατάστασιν καὶ τὰς χρείας αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ Μοναστηριοῦ διὰ νὰ τὰς ἀναφέρω ὅπου ἀνήκει, καὶ διὰ νὰ ληφθῶσιν ἐγκαίρως μέτρα περὶ προμηθείας τῶν ἀναγκαίων τῶν δι' αὐτό. **Ε**ὔελπις, ὅτι θέλεις εὐαρεστήσει εἰς τὸν διορισμὸν τοῦτον, κατὰ τὴν ὁποίαν χαίρεις ἀγαθὴν ὑπόληψιν, μένω.

24 Ἰουνίου 1827, ἐν Φονιά.

ὁ Γεν. Ἀρχηγός

Θ. Κολοκοτρώνης».

Τρεῖς ἡμέρες μετὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ τοῦ γράμματος τοῦ Κολοκοτρώνη, οἱ πρόκριτοι τοῦ χωριοῦ Νεζερά ἐκφράζουν τὴν χαρὰ τους γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Πετμεζᾶ στὸ Μέγα Σπήλαιο. **Ο** ἀπολογητικὸς τόνος τῶν συντακτῶν τῆς ἐπιστολῆς μᾶς δίνει ἓνα δεῖγμα τῆς σύγχυσης ποὺ διέκρινε τὸ μέρος ἐκεῖνο τῶν Ἑλλήνων ποὺ εἶχαν ἀναγκαστεῖ νὰ ὑπογράψουν τὸ ἀτιμωτικὸ προσκυνοχάρτι: ἀπὸ τὴν μιὰ πλευρὰ εἶχαν τὴν πικρὴ συνείδηση τοῦ προσκυνημένου, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη διατηροῦσαν ἀκόμη τὶς κρυφῆς ἐλπίδες τους στὸ αἴσιο γιὰ τοὺς ἐπαναστατημένους τέλος τοῦ Ἀγῶνα, ἓνα αἴσιο τέλος ποὺ ἐγγυόταν ἡ βαριὰ παρουσία τοῦ Γέρου τοῦ Μοριά. **Τ**έτοιο προσκυνοχάρτι (ραϊ-μπουγιουρντί), ὅπως θὰ δοῦμε, προτάθηκε καὶ στοὺς Μεγαλοσπηλαιῶτες νὰ ὑπογράψουν.

Φώτιος Χρυσανθόπουλος ἢ Φωτάκος (1798-1879).

Ὅταν ἔφτασε ὁ Φωτάκος στὸ Μέγα Σπήλαιο, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἴδιος, ἡγούμενος τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως ποὺ εἶχε διατάξει ὁ Κολοκοτρώνης, οἱ Μοναχοὶ τὸν

υποδέχτηκαν με χαρά. **Ο** Υπασπιστής του Κολοκοτρώνη, βλέποντας την καλή οχύρωση της Μονής, μη θέλοντας να «δώση βάρος εις τὸ Μοναστήριον», διέταξε τὴν σωματοφυλακὴ τοῦ Κολοκοτρώνη νὰ γυρίσει πίσω. **Ο** Φωτάκος πήρε αὐτὴ τὴν ἀπόφαση, βλέποντας ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς οἰκογένειες ποὺ βρίσκονταν ἤδη μέσα στὸ Μοναστήρι, «χιλιάδες ψυχαί, ἄνδρες καὶ γυναικόπαιδα» εἶχαν συναχθεῖ ἔξω ἀπὸ τὴν Μονή. **Α**πὸ αὐτοὺς πολλοὶ τρέφονταν ἀπὸ τὸ Μοναστήρι. **Τ**ὸ γενικὸ πρόσταγμα εἶχε ὁ στρατηγὸς Νικόλαος Πετμεζᾶς.

Η οχύρωση τῆς Μονῆς εἶχε ἀρχίσει ἤδη ἀπὸ τὸ προηγούμενο ἔτος (1826), κατὰ τὴν δευτέρη ἀπόπειρα τοῦ Ἰμπραήμ ἐναντίον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. **Α**ρχικὰ κατασκευάστηκε ἕνας πύργος πρὸς τὴν βορεινὴ πλευρὰ τοῦ Μοναστηρίου. **Κ**ατόπιν στὴν κορυφὴ τοῦ βράχου χτίστηκαν ἄλλοι δύο πύργοι σὲ μικρὴ ἀπόσταση μεταξύ τους. **Τ**ὸ Μοναστήρι διέθετε καὶ δύο κανόνια. **Ε**κτὸς αὐτῶν, γύρω ἀπὸ τὸ Μοναστήρι ὑπῆρχαν πολλὰ χαρακώματα, γιὰ τὰ ὁποῖα ὀμιλεῖ καὶ ὁ Οἰκονόμος στὸ *Κτιτορικόν* του. **Τ**ὴν πρόσοψη τῆς Μονῆς κάλυπτε ἕνα τεῖχος μήκους 180 ποδῶν καὶ ἀγνώστου πάχους.

Τὸ Μοναστήρι ὑπερασπιζόνταν περίπου 600 ἐμπειροπόμεοι ἀγωνιστὲς ὑπὸ τὸ γενικὸ πρόσταγμα τοῦ Ν. Πετμεζᾶ. **Μ**αζί τους συντάχθηκαν καὶ πολλοὶ Μοναχοὶ μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν γενναῖο Μοναχὸ Γεράσιμο Τορολό.

* * *

Ο **Ἰμπραήμ** πρὶν ἐπιτεθεῖ ἐναντίον τῆς Μονῆς, καὶ γνωρίζοντας πόσο δύσκολο θὰ ἦταν νὰ τὴν καταλάβει μὲ πόλεμο παρὰ τὴν μεγάλη ὑπεροχὴ του σὲ στρατό, ἐπιχείρησε νὰ δελεάσει τοὺς Μοναχοὺς, προτείνοντάς τους νὰ ὑποταχθοῦν οἰκειοθελῶς, ὥστε νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ ἐπίθεση. **Γ**ιὰ τὸ σκοπὸ

Ληλασία τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ τὸν Ἰμπραήμ Πασᾶ.
Τοιχογραφία σὲ σχέδια τοῦ Λούντβιχ Σβαντχάλερ, 1840.

αὐτὸ ἔστειλε στοῦ Μοναστήρι τὸν ἀρχιγραμματέα του Σάμη τοῦ Σιέχ Νεντσιπ μὲ τὸ ἐξῆς γράμμα:

«**Ο** ὑψηλότατος αὐθέντης μας, ὡς ἔνθερος ὑπερασπιστῆς τῶν Παλαιῶν Βακουφίων (ἱερῶν καταστημάτων), ἐπιθυμῶν πάντοτε καὶ νὰ μὴ χύνωνται αἵματα, μηδὲ νὰ καταστρέφονται πόλεις καὶ χωριά, καὶ τοιαῦτα μάλιστα βακούφια καθὼς τὸ ἰδικόν σας, κατὰ προσταγὴν τῆς ὑψηλότητός του σᾶς γράφω, νὰ γνωρίσετε τὸ μεχαρμέτι του (εὐσπλαχνίαν του) καὶ τὴν ἀποφασίν του πραγματικῶς, νὰ ἔλθετε ἐδῶ εἰς Καλάβρυτα δύω ἐκ τῶν προκρίτων ρουχπανίδων (καλογήρων), νὰ δώσετε τὴν ὑποταγὴν καὶ τὸ ραγιαλίκι σας εἰς τὴν ὑψηλότητά του, καὶ σᾶς ὑπόσχεται μεγάλα χαρίσματα εἰς τὸ βακούφι σας καὶ πολλὰς τιμὰς θέλει διπλασιάσει καὶ τὰ χαρίσματά του ἀπὸ ὅσα σᾶς εἶχεν ὁ κραταιὸς Σουλτᾶνος. **Καὶ** ὅλα ταῦτα σᾶς τὰ ὑπόσχομαι ἀπὸ μέρους τῆς ὑψηλότητός του, καὶ ἂν ἤθελε νὰ σᾶς ἀπατήσω νὰ εἶμαι ἀρνητῆς τοῦ Μωαμέτη καὶ τοῦ Ἀλκορανίου, νὰ εἶμαι ἄτιμος, καὶ ἡ κατάρα τοῦ ἀγιωτάτου πατρὸς μου Σιέχ Νεντσιπ ἐφέντη νὰ καταδικάζη διὰ παντός καὶ ἐμένα καὶ ὅλην τὴν οἰκογένειά μου, εἰ δὲ καὶ σταθῆτε εἰς τὴν ἀνοησίαν καὶ ἀπάτην τῶν Κοτσιαμπάσηδων καὶ τῶν κλεπτῶν, καὶ σεῖς θέλει ἀφανισθῆτε καὶ τὸ βακούφι, καὶ ἡ Ὑψηλότης του νὰ εἶναι ἀμέτοχος ἀπὸ ἁμαρτίας, καὶ σεῖς δώσετε λόγον εἰς τὸν Θεόν.

19 Ἰουνίου 1827».

Στις 21 Ἰουνίου, ὁ Ἰμπραήμ ἀναγκάστηκε νὰ στείλει ἄλλη ἐπιστολὴ πρὸς τὸ Μέγα Σπήλαιον, προσπαθώντας μὲ ἀπειλὲς νὰ «συνετίσει» τοὺς Μοναχοὺς. **Ἡ** ἐπιστολὴ ἔχει ὡς ἐξῆς:

«**Εὐγενέστατε** ἡγούμενε καὶ ἐπίλοιποι παπαῆδες καὶ καλόγεροι Μεγάλου Σπηλαίου.

Σᾶς σημειῶνω ὅτι εἴμεθα φερμένοι μὲ τὸν ὑψηλότατον Ἰμβραήμ Πασᾶν ἀφέντη μας εἰς κάμπον Καλαβρύτων ἐδῶ καὶ τεσσάρες ἡμέρες προτηνότερα καὶ ἔχομεν μεγάλας ὀρδινίας καὶ ἐτοιμασίας διὰ τὴν πολιορκίαν μοναστηρίου Μεγάλου Σπηλαίου. **Καὶ** ὡς ταχὺ προσμένομεν νὰ μᾶς ἔλθουν καὶ τόπια καὶ αἱ μπόμπες καὶ ἀρκετὰ σύνεργα διὰ μῆνες καὶ ἔπειτα ἀπὸ μία ἢ καὶ δύο ἡμέρας νὰ ρίξωμεν τὰ ὀρδιά μας περὶ πολιορκίας τοῦ μοναστηρίου, εἰς αὐτὰ τὰ μέρη. **Διὰ** τοῦτο σᾶς φανερώνω, ὅτι νὰ λυπηθῆτε τὸ μοναστήρι σας νὰ μὴν τύχη καὶ χαλᾶση, καὶ ὅ,τι εἰς τὸν ἄλλον καιρὸν δὲν ἐχάλασε μὴν τύχη καὶ χαλᾶση: **καὶ**

τώρα μάλιστα οί πλέον ἄγνωστοι (οί ἀμαθέστεροι) ἀπὸ λόγου σας ἦρθαν καὶ προσεκύνησαν τὸν ἀφέντη μας καὶ ἐγλύτωσαν τὰ χωριά τους καὶ τόσον λαὸ καὶ τὴν ζωὴν τους καὶ τὸ πρᾶγμα τους. **Λοιπὸν** τοῦ λόγου σας εἴσθε γνωστικότεροι ἀπὸ ἐκείνους καὶ θέλει στοχασθῆτε τὸ κάθε πρᾶγμα καλλιτέρα. **Παρὰ** πάνω δὲν σᾶς γράφω, θέλει πληροφορηθῆτε καὶ ἀπὸ τὸ γράμμα τοῦ φίλου μου τοῦ Φωτήλα, θέλει σᾶς συμβουλευσῆ ὁ ἴδιος.

Ἦγούμενε, θέλει στοχαστῆς ἐτοῦτο τὸ κίνημα τῶν Ρωμαίων δὲν θέλει εὔγει σὲ κεφάλι. **Λοιπὸν** σὺν φρόνιμος ὁποῦ εἶσαι στοχάσου βαθεῖα πῶς δὲν εὐρίσκεις καλὸ τέλος καὶ θὰ εἶσαι νικημένος. **Θέλεις** ἐξεύρη, ὅτι αὐτὸ ὅπου σᾶς γράφω, τὸ γράφω μὲ τοῦ ὑψηλοτάτου ἀφέντη μας τὸν ὀρισμὸν καὶ νὰ μὲ ἀποκριθῆτε εἰς τὰ ὅσα σᾶς γράφω.

Τοιχογραφία στὸν Πρόναο
τῆς Μονῆς Σπηλαίου.

Σάμη Ἐφέντης.

τὴν 21 Ἰουνίου 1827

Σεγνεζίτιπ ἐφέντης (Τ.Σ.)»

Οί πατέρες, ἀφοῦ συσκέφθηκα, συνέταξα τὴν ἀκόλουθη ἐπιστολή, τὴν ὁποία ἔστειλαν στὸν ἀρχηγὸ τῶν ἀντιπάλων:

«Ὑψηλότατε ἀρχηγέ τῶν Ὀθωμανικῶν ἀρμάτων, χαῖρε.

Ἐλάβαμεν τὸ γράμμα σου καὶ εἶδομεν τὰ ὅσα γράφεις, ἤξεύρομεν πῶς εἶσαι εἰς τὸν κάμπον τῶν Καλαβρύτων πολλὰς ἡμέρας καὶ ὅτι ἔχεις ὅλα τὰ μέσα τοῦ πολέμου. **Ἡμεῖς** διὰ νὰ προσκυνήσωμεν εἶναι ἀδύνατον, διότι εἴμεθα ὀρκισμένοι εἰς τὴν πίστιν μας, ἢ νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἢ νὰ ἀποθάνωμεν πολεμοῦντες καὶ κατὰ τὸ αἶνι (πίστι) μας δὲν γίνεται νὰ χαλάσῃ ὁ ἱερὸς ὄρκος τῆς πατρίδος μας. **Σὲ** συμβουλευόμε ὁμως νὰ ὑπάγῃς νὰ πολεμήσῃς σὲ ἄλλα μέρη, διότι, ἂν ἔλθῃς ἐδῶ νὰ μᾶς πολεμήσῃς καὶ μᾶς νικήσῃς, δὲν εἶναι μέγαν κακόν, διότι θὰ νικήσῃς παπαδες, ἂν ὁμως νικήθῃς, τὸ ὅποιον ἐλπίζομεν ἄφενκτα, μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, διότι ἔχομεν καὶ θέσιν δυνατὴν καὶ θὰ εἶναι ἐντροπή σας καὶ τότε οἱ Ἕλληνες θὰ ἐγκαρδιωθοῦν καὶ θὰ σὲ κυνηγοῦν πανταχοῦ. **Ταῦτα** σὲ συμβουλευόμεν καὶ ἡμεῖς, κάμε ὡς γνωστικὸς τὸ συμφέρον σου, ἔχομεν καὶ γράμματα ἀπὸ τὴν βουλὴν καὶ ἀπὸ τὸν ἀρχιστράτηγον Θεόδωρον Κολοκοτρώνην, ὅτι εἰς πᾶσαν περίπτωσιν πολλὴν βοήθειαν θὰ μᾶς

στείλη, παλληκάρια καὶ τροφὰς καὶ ὅτι ἢ θὰ ἐλευθερωθῶμεν τάχιστα ἢ θὰ ἀποθάνωμεν κατὰ τὸν ἱερὸν ὄρκον τῆς Πατρίδος μας.

Δαμασκηνὸς

Ὁ ἡγούμενος καὶ σὺν ἐμοὶ παπᾶδες καὶ καλόγεροι
τὴν 22 Ἰουνίου 1827, Μέγα Σπήλαιον»

* * *

Μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποφασιστικὴ ἀπάντηση τῶν πατέρων, ὅλα ἦταν ἔτοιμα γιὰ τὴν κρίσιμη ἀναμέτρηση. Ὁ Ἴμπραήμ εἶχε 15.000 ἄνδρες καὶ μὲ τὸ στρατὸ τοῦ Δελῆ Ἀχμέτ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιτιθεμένων ἔφθανε τοὺς 20.000 μαχητές. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ, ὅτι στὸ πλευρὸ τοῦ Ἴμπραήμ πολεμοῦσαν περίπου δυὸ χιλιάδες ἔνοπλοι προσκυνημένοι Ἕλληνες μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Νενέκο. Ἡ βοήθειά τους στὸ τουρκικὸ στρατόπεδο ἦταν καθοριστικὴ, γιατί γνώριζαν καλὰ τὴν τοπογραφία καὶ τὰ εὐπαθῆ σημεῖα τῆς περιοχῆς.

Τὴν παραμονὴ τῆς ἐπίθεσης ὁ Ἴμπραήμ ἐμφανίστηκε πάνω ἀπὸ τὸ χωριὸ Ζαχλωροῦ, συνοδευόμενος ἀπὸ πολλοὺς ἔφιππους καὶ πεζοὺς. Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ φοβερὸς στρατάρχης ἀτένιζε τὸ Μοναστήρι. Κατόπιν ζήτησε ἀπὸ τοὺς τεχνικοὺς του νὰ σχεδιάσουν τὴν τοπογραφία τοῦ στόχου. Ὅσοι ἦταν στὸ Μοναστήρι βγήκαν ἔξω καὶ ἀγνάντευαν τὸν ἐχθρὸ νὰ μηχανεύεται τὴν ἐπικείμενη πολιορκία. Ὁ Φωτάκος μάλιστα, χρησιμοποιοῦντας τηλεσκόπιο, κατάφερε νὰ διακρίνει καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τοῦ Ἴμπραήμ.

Οἱ πολυπληθεῖς τουρκοαιγυπτιακὲς δυνάμεις ξεκίνησαν ἐναντίον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου τὰ ξημερῶματα τῆς 24ης Ἰουνίου. Χωρὶς μεγάλη δυσκολία ὁ ἐχθρὸς καταλαμβάνει τὸν Ψηλὸ Σταυρὸ, ἓνα εὐαίσθητο σημεῖο νοτιοανατολικά τῆς Μονῆς, ἀπ' ὅπου θὰ ἐκδηλωνόταν ἡ κύρια ἐπιθετικὴ προσπάθειά του. Αὐτὸ τὸ σημεῖο πιθανώτατα ἀποτελεῖ καὶ τὸ στρατηγεῖο τοῦ Ἴμπραήμ. Ἐτσι ἀποκλείεται ἡ Μονὴ ἀπὸ τὸ βορρᾶ. Κατόπιν καταλαμβάνει τὰ μονοπάτια πὸν ὀδηγοῦν ἀπὸ τὸ Μέγα Σπήλαιο στὴν Βρώσθαινα καὶ λεηλατεῖ τοὺς συνοικισμοὺς Ἄνω Διακοφτοῦ.

Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ἀμυνομένων, ὁ ἀρχηγὸς Νικόλαος Πετμεζᾶς, μὲ ὀρμητήριο τοὺς Ἁγίους Πάντες, 150 μέτρα νότια τῆς Μονῆς, γνωρίζοντας τὰ ἀπὸ ἀμυντικὴ ἀποψη εὐπαθῆ σημεῖα, ρίχνει τὸ μεγαλύτερο βᾶρος στὸ Καμένο Ἀλώνι καὶ τὴν Πανηγυριστρά. Ὁ Φωτάκος ἀναλαμβάνει τὴν ὑπεράσπι-

ση τῆς Κισσωτῆς, ἐνῶ στὸν Γκολφῖνο Πετμεζᾶ ἀνατίθεται ἡ ὑπεράσπιση τοῦ πολυώροφου πύργου.

Πρὶν ἀρχίσει ἡ μάχη, ὁ Φωτάκος μᾶς περιγράφει τὸ συγκλονιστικὸ θέαμα ποὺ παρουσίαζε ἡ ἐμφάνιση τῶν ἐτοιμοπόλεμων Μεγαλοσπηλαιωτῶν Μοναχῶν:

«...Ἔξαφνα βλέπω νὰ ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ μοναστήριον, ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, μοναχοί, ἦσαν δὲ ὅλοι ὅταν ἐξῆλθον ἕως ἑκατόν, καὶ καπετάνιον εἶχον τὸν γνωστὸν μοναχὸν Γεράσιμον. Οὗτοι ὅλοι ἔβγαλαν τὰ καλογερικὰ καὶ ἐνδύθησαν στρατιωτικὰ Ἑλληνικά, ἔβαλαν φουστανέλες καὶ ἐφόρεσαν φέσια, ἐξάπλωσαν κάτω τὰ πλούσια μαλλιά τῆς κεφαλῆς των, καὶ εἶχον ὅπλισθῆ κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀτάκτων στρατιωτῶν».

Οἱ ὅπλισμένοι Μοναχοὶ κατέλαβαν τὴν θέση Παληάμπελα.

Τότε ἀρχίζει ἡ μάχη. Ὁ Ἴμπραῆμ ἐπιτίθεται ἀπὸ παντοῦ μὲ ὅλες του τίς δυνάμεις, γιὰ νὰ αἰφνιδιάσει τοὺς ἀμυνομένους. Σκοπὸς του ἦταν νὰ προκαλέσει σύγχυση στὸ ἀντίπαλο στρατόπεδο καὶ νὰ ἐφορμήσει ἀπὸ τὴν νοτιοανατολικὴ πλευρὰ τῆς Μονῆς, μὲ ἔδρα ἐπίθεσης τὴν θέση Ψηλὸ Σταυρὸ, ἔχοντας ἐξασφαλίσει τὸν ἀποκλεισμὸ τῆς Μονῆς ἀπὸ ἐνδεχόμενη ἔλευση συμμαχικῶν δυνάμεων.

Οὐσιαστικά, ἡ μάχη θὰ κρινόταν ἀπὸ τὸ ποιὸς θὰ ὑπερίσχυε στὸ νευραλγικὸ αὐτὸ σημεῖο, γιὰτὶ τὸ Μοναστήρι, λόγῳ τῆς τοπογραφίας του καὶ λόγῳ τῆς ἰσχυρῆς ἄμυνας, ἀπὸ κάθε ἄλλη πλευρὰ ἦταν ἀπόρθητο, πρᾶγμα ποὺ γνώριζαν ἐπιτιθέμενοι καὶ ἀμυνομένοι. Ἡ ἐπίθεση τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων ἀναπτύσσεται πρὸς δύο κατευθύνσεις μὲ ἀφετηρία τὸν Ψηλὸ Σταυρὸ: ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὴν Κισσωτὴ καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὴν θέση Τρύπιο Λιθάρι, ἀπ' ὅπου θὰ εἶχαν πρόσβαση στὰ φρούρια πάνω ἀπὸ τὸ Μοναστήρι. Τὸν πρῶτο στόχο ὑπερασπίζεται ὁ Φωτάκος καὶ οἱ Τοῦρκοι ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἦταν ἀδύνατο νὰ ἐπιτύχουν τὴν κατάληψή του. Σφοδρὴ μάχη μαίνεται ἀντίθετα στὸ Τρύπιο Λιθάρι. Οἱ Ἕλληνες ἐπωφελοῦμενοι ἀπὸ τὸ πυκνὸ δάσος καθηλώνουν τοὺς ἀντιπάλους, ἐμποδίζοντάς τους νὰ προσεγγίσουν τὰ δύο φρούρια. Ὄταν ὁ Πετμεζᾶς συνειδητοποιεῖ τὴν ὑπερίσχυση

των ἑλληνικῶν δυνάμεων, ἀποφασίζει ἀντεπίθεση ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ μὲ σκοπὸ τὴν κατάληψη τοῦ Ψηλοῦ Σταυροῦ. **Τ**ὸ δύσκολο ἐγχείρημα ἀποτολμᾷ μὲ τοὺς Φωτάκο, Μέλλιο καὶ Σαρδελιανό. **Σ**τὴν σφοδρὴ ἀντίσταση ποὺ συναντοῦν λαβώνεται θανάσιμα ὁ Σαρδελιανός.

Εξ ἄλλου, 500 ἵππεις τῶν τουρκικῶν δυνάμεων προσπαθοῦν νὰ καταλάβουν τὴν Πανηγυρίστρα. **Η** ἀποτυχία τους ὀφείλεται τόσο στὸ κανόνι τῆς Μονῆς ποὺ κάλυπτε τὴν θέση, ὅσο καὶ στὴν σθεναρὴ ἀντίσταση τῶν ὀχυρωμένων Ἑλλήνων ποὺ ὑπεράσπιζαν τὸν λόφο. **Ἀ**λλη ἀποτυχία γνωρίζουν οἱ δυνάμεις τοῦ Ἰμπραήμ, ὅταν ἀποπειρῶνται νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῶν Ἁγίων Πάντων, νοτιοδυτικὰ τῆς Μονῆς. **Η** ἀντίσταση τῶν ἀμυνομένων τοὺς ἀναγκάζει σὲ ὑποχώρηση.

Στὸ ἄλλο καὶ κρισιμότερο μέτωπο πρὸς τὸν Ψηλὸ Σταυρὸ, ἡ ἀπώλεια τοῦ Ἀνδρέα Σαρδελιανοῦ δὲν κάμπτει τοὺς Ἑλληνες ἀντιθέτως, ἡ λυσσαλέα ἐπέλασή τους δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναχαιτισθεῖ. **Ο**ἱ ἀπώλειες τῶν ἀντιπάλων εἶναι μεγάλες, πρᾶγμα ποὺ ἀναγκάζει τὸν Ἰμπραήμ κατὰ τὶς ἀπογευματινὲς ὥρες νὰ παραδεχτεῖ τὴν ἀποτυχία του καὶ νὰ διατάξει ὑποχώρηση. **Ε**ξ ἄλλου, μιὰ ἐνδεχόμενη ἐπίθεση δυνάμεων σταλμένων ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνη τώρα θὰ σήμαινε πανωλεθρία γιὰ τὸ ἤδη καταβεβλημένο στρατόπεδο του. **Ο**ἱ Τοῦρκοι ταπεινωμένοι τρέπονται σὲ φυγὴ, ἐνῶ τοὺς καταδιώκουν οἱ μέχρι πρό τιος ἀμυνομένοι ὑπερασπιστὲς τοῦ Μοναστηριοῦ.

* * *

Ἔτσι διεξήχθη ἡ ἀποφασιστικὴ Μάχη τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. **Δ**ιήρκεσε ἀπὸ τὰ χαράματα ὡς τὸ βράδυ τῆς 24ης Ἰουνίου. **Γ**ιὰ τὶς ἀνδραγαθίες τῶν Μοναχῶν μᾶς διηγεῖται πάλι ὁ Φωτάκος: **«Οἱ καλόγεροι ἐσκότωσαν περισσότερους Τούρκους ἀπὸ ἡμᾶς. Ἐκείνην τὴν ἡμέραν οἱ Τοῦρκοι ἠσθάνθησαν καλογερικόν πόλεμον».**

Οἱ ἀπώλειες τοῦ Τούρκων ἦταν μεγάλες. **Κ**ατὰ τὸν Σπηλιάδη,

ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΤΑΥΤΗ ΜΟΝΗ
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΑΛΞΕΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ
ΔΥΝΑΜΙΣ ΜΟΝΑΧΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ
ΜΕ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ ΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑΝ
ΘΕΟΤΟΚΟΝ ΑΠΕΚΡΟΥΣΕ ΝΙΚΗΦΩΡΩΣ
ΤΗΝ 24 ΙΟΥΝΙΟΥ 1827 ΕΠΙΘΕΣΙΝ
20.000 ΜΑΧΗΤΩΝ ΤΟΥ ΙΜΠΡΑΗΜ ΠΑΣΑ

«ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἐφονεύθησαν καὶ ἐπληρώθησαν πλέον ἢ τριακόσιοι».

Αντίθετα, ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τῶν Ἑλλήνων μοναδικὸ θῦμα ἦταν ὁ Ἀνδρέ-

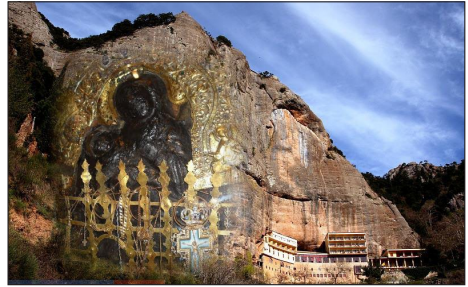
ας Σαρδελιανός, καθώς και κάποιοι ἑλαφρὰ πληγωμένοι.

Οἱ Ἕλληνες πολεμιστές, μόλις γύρισαν θριαμβευτὲς στὴν Μονή, ἔγιναν δεκτοὶ ἀπὸ τοὺς Μοναχοὺς καὶ τὸν ἄμαχο λαὸ μὲ κωδωνοκρουσίες. Κατόπιν ἐψάλη εὐχαριστήριος Δοξολογία πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου. Κατὰ τὴν παράδοση, ὁ στρατηγὸς Νικόλαος Πετμεζᾶ παρακολούθησε γονυκλινῆς τὴν Δοξολογία ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς Εἰκόνας τῆς Παναγίας, καὶ ὅταν αὐτὴ τελείωσε, ἀνεφώνησε: «Παναγιά μου, ἐφ' ὅσον ἔχουμε Ἔσένα, δὲν χρειάζονται τ' ἄρματα».

Μετὰ τὴν μάχη ἀσθένησε καὶ ἐξέπνευσε ὁ στρατηγὸς Κ. Μέλλιος. Ἡ κηδεῖα τοῦ τελέστηκε στὸ Μοναστήρι, ὅπου καὶ ἐτάφη.

* * *

Ἡ νίκη τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, μὲ ἐπιφανεῖς τοὺς Ν. Πετμεζᾶ, Φωτάκο, Φραγκάκη, Μέλλιο, Σαρδελιανὸ καὶ τὸν Μοναχὸ Γεράσιμο Τυρολό, ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ στρατεύματος τοῦ Ἴμπραήμ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὴν ἀναπτέρωση τοῦ ἀγωνιστικοῦ φρονήματος ὅλων τῶν μαχομένων Ἑλλήνων.

*Ἀνδρέου Σαρδελιανοῦ
τοῦ ἠρωϊκῶς πεσόντος
καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένων
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσι,
καὶ δὴ ἐν τῇ Μάχῃ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου,
Αἰωνία ἡ μνήμη!*

1. Βλ. <http://www.ecclesia.gr/greek/monshrines/megaspilaion4> • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

2. Νενέκος Δημήτριος (Ζουμπάτα Αχαΐας ; - 1828). Ἀλβανικῆς καταγωγῆς. Ἀγωνιστὴς τοῦ 1821. Ἀρχικὰ διετέλεσε Ὀπλαρχηγὸς τοῦ Προκοπίου τῆς Πάτρας Μπενιζέλου Ρούφου. Συμμετείχε στὶς πολιορκίες τῆς Πάτρας καὶ τοῦ Μεσολογγίου, ὅπου καὶ διακρίθηκε.

Ἦστόσο, μετὰ τὴν ἄλωση τοῦ Μεσολογγίου, ἄρχισε τὶς ἐπαφές μὲ τὸν Ἴμπραήμ, ὁ ὁποῖος τοῦ παρεχώρησε ὠρισμένα προνόμια καὶ τελικὰ ὁ Νενέκος προσκύνησε τὸ 1826.

Τὸ 1827 συμμετείχε ὡς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ σώματος τῶν προσκνημένων στὴν μάχη τοῦ Τσετσεβὰ μὲ τὸν Ντελὴ Ἀχμέτ ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, ὅπου ἠττήθηκαν τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα. Ἐλαβε ἐπίσης μέρος στὶς τουρκικὲς ἐκστρατείες τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, στὴν Δίβρη, στὴν Ἡλεία κ.ἄ.

Ὁ Ἰμπραήμ τὸν ἐτίμησε μὲ τὸν τίτλο τοῦ *μπέη* γιὰ τὶς ὑπηρεσίες του.

Τὸ 1828 ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Ἀρχιστράτηγος τῶν δυνάμεων τῆς Πελοποννήσου τότε, τὸν ἐπικήρυξε καὶ ἀνέθεσε στὸν Σαγιᾶ (συμπατριώτη καὶ συγγενὴ τοῦ Νενέκου), τὴν ἐκτέλεσή του, ἡ ὁποία ἔλαβε χώρα τοὺς πρώτους μῆνες τοῦ 1828.

Ὁ Φωτάκος διηγεῖται τὶς συγκλονιστικὲς στιγμὲς, οἱ ὁποῖες προηγήθησαν προτοῦ ὁ Κολοκοτρώνης νὰ ὑπογράψῃ τὴν διαταγὴ κατὰ τοῦ Νενέκου:

«Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ὕστερα, εὐρισκόμενος εἰς τὴν Μοῆν τῆς Κανδύλας, ἔδωκε γραπτὴν ἄδειαν πρὸς τὸν Σαγιᾶν νὰ φονεύσῃ τὸν Νενέκον ὡς Τούρκον, εἰπὼν, ὅτι αὐτὸς δὲν εἶναι πλέον Χριστιανός, οὔτε ἐλπίδα καμμίαν ἔχομεν νὰ ἔλθῃ ὀπίσω εἰς τὴν Χριστιανωσύνην του. **Π**ρὶν ὅμως ὑπογράψῃ τὴν ἄδειαν, ἐπῆρεν αὐτὴν καὶ τὸ καλαμάρι καὶ ἐμβήκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Μοναστηρίου, καὶ σταθεῖς ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνης τῆς Θεοτόκου, πρῶτα μὲν ἔκαμε τρεῖς μετάνοιες γονατιστός, ἔπειτα ἐζήτησε τὴν ἄδειαν καὶ ἔβαλε τὴν ὑπογραφήν του, λέγων εἰς τὴν Θεοτόκον, ὅτι τοῦτο τὸ κάμνει χάριν τῆς πατρίδος του, καὶ ὅτι δὲν σκοτῶνει Χριστιανόν, ἀλλὰ Τούρκον...».

• **Τὸ** ὄνομα τοῦ Νενέκου εἶναι συνώνυμο (μετωνυμία) τοῦ *προδότου*, τοῦ προσκνημένου, τοῦ δουλοπρεποῦς.